

РАД ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ У 1995. И 1996. ГОДИНИ

Заштита музејских предмета

Збирке и фондови Историјског музеја Србије у 1995. и 1996. години увећани су за укупно 3.811 предмета. Од тога откупом 2.938 и поклоном 874 предмета. Према процени у најзначајније и најзанимљивије откупе спадају следећи предмети:

- Руска икона "Слика Сергијевог наука" из 1869. године коју су Московљани посветили успомени на кнеза Михаила Обреновића;
- Биљурно огледало са двора Обреновића из 1895. године димензија 150 x 80 cm, у оквиру од позлаћеног дрвета, рађено у необарокном стилу;
- Пећ и параван Петра I Карађорђевића изванредно очувани, квалитетне израде у Пешти, крај XIX века;
- Печат Примителног суда Грабовичке општине који се односи на локалну управу у Кнежевини Србији из прве половине XIX века;
- "Враголан" 1871-72. године, сатирични и социјалистички лист, једини до сада сачувани комплет овог издања;
- Мундир чиновника Краљевине Србије из средине XIX века, затим мантија, појас и епитрахил архимандрита Илкића (почетком XX века). Истовремено, за ликовну збирку откупљен је и Илкићев портрет;
- Свечана црногорска народна ношња, рађена по поруџбини 1928. године. Ради се о репрезентативном примерку занатске израде;
- Ратни албум Ђорђа Роша (170 снимака) од 1912. до 1918. године, иначе својина манастира Хиландара и, такође, 50 ратних снимака од 1914. до 1918. године свештеника и ратног фотографа Шуковића, штампаних у форми разгледница;
- Златни мушки сат са монограмом краљице Наталије Обреновић, са круном (поклон краљице Наталије дворској дами) и тањир из таковског двора краља Александра Обреновића;
- Два пасоша краља Александра Карађорђевића и један маршала двора, пуковника Јеврема Дамјановића из 1919. године;
- Печат државног економа Среза ариљског с краја XIX века;
- Плакета која је додељивана југословнеским учесницима Октобарске револуције, поводом 50. годишњице револуције, као и 250 других разних плакета и медаља;
- Сребрно кандило из 40-тих година овог века, рађено у необарокном стилу.

Од поклона Музеју, истичемо:

– Шаховска гарнитура, коју је краљ Милан Обреновић поклонио свом ађутанту, пуковнику Ћирићу;

– Звонаста аша са 24 кружна медаљона, коју је краљ Александар Обреновић поклонио архитекти Александру Бугарском, по завршетку изградње старог двора. Поклонодавац ова два вредна експоната желео је да остане анониман;

– Проф. Вања Петровић поклонио је блузу и перјаницу за шешир ловца Краљевине Југославије;

– Проф. др Анто Глушчевић, са Рударско-геолошког факултета и инж. Душан Стангаловић, су обезбедили поклоне – свечану униформу рудара;

– Госпођа Љубица Стефановић поклонила је ловачка одела, ловачке трофеје и документа Светислава Стефановића-Ђеће, из периода 1920-1980;

– Петар Радојевић, истакнути фото-репортер и акцијаш, делове униформи бригадира омладинских радних акција;

– Првослав Спасојевић, значке, заставице и повеље омладинских радних акција са пошумљавања долине Ибра;

– Иван Мијић, униформе бригадира Милиције ССУП-а СФРЈ;

– Душица Бојић и Комесаријат за избеглице, делове униформе припадника Војске Републике Српске и Републике Српске Крајине;

– Мојсије Секуловић, униформу Српских соколова Републике Српске.

Овакво значајно обогаћивање фондова ИМС остварено је ангажовањем стручних радника Музеја и уз одговарајућу финансијску подршку Министарства културе Републике Србије и уз спонзорство Београдских електрана.

У оквиру збирки и фондова инвентарисано је 1.926 предмета, реинвентарисано 470 предмета а каталoшки су обрађена 32 предмета из збирке оружја.

Послови везани за упис предмета у књигу утисака, Централни регистар, стручно помоћне картотеке регистра по врсти материјала, стручни архив, фототеку ревизија и примопредаја збирки урађени су у Центру за документацију Музеја. За рад овог центра набављена је савремена компјутерска опрема, извршено упознавање са информационим програмима ИМС и извршена обука запослених за ове послове.

У конзерваторско-препараторској радионици Музеја конзервирано је укупно 308 предмета из разних збирки.

Ван Музеја је конзервирано 33 предмета и то 10 листова графике у Народној библиотеци, посмртне листе на платну кнеза Милоша и кнеза Михаила и застава Поп Луке Лазаревића и 20 предмета етнoлошке збирке, делови народне и градске ношње.

Ради превентивне заштите вршена су механичка, хемијска и друга чишћења и одлагања предмета.

У оквиру послова од интереса за Републику утврђен је предлог историјских предмета од изузетног значаја.

Сачињен је и послат упитник свим музејима у Србији, у циљу добијања података о општим питањима и историјским предметима који се налазе на територији Републике Србије.

Остварена је сарадња са Републичким заводом за међународну сарадњу у смислу давања података о Музеју и извршен је избор предмета за снимање на дискетама "Избор из културног блага Србије".

Започет је рад на изради термилошког речника историјских предмета.

У сарадњи са Управом за заједничке службе Републичких органа управе, приступило се заштити виле Обреновића у Смедереву и предмета који се у њој налазе (конзервација и рестаурација предмета).

Кустосима из других музеја (Музеј ПТТ, Музеј науке и технике, Шабац, Горњи Милановац, Пљевља) пружена је стручна помоћ о систему и начину вођења јединствене музејске документације у Србији.

Изложбена делатност: У 1995-1996. години обављени су послови везани за сталну поставку Историјског музеја Србије, сталне музејске поставке у Вранићу и Пећи, студијско тематске изложбе.

Сталне поставке:

– "Српска револуција 1804. године". У овом периоду Конак се два пута затварао за посетиоце и то ради поправке крова и електро инсталација, ради излагања експоната за изложбу "Династија Обреновића из заоставштине". Стална поставка је обogaћена грбом Кнежевине Србије и Родословом Обреновића. Изложбу је видело око 60.000 посетилаца.

Отворена је Ризница црквене општине "Свети пророк Илија" у Вранићу где су сви предмети који су изложени, евидентирани и конзервирани у лабораторијама Народне библиотеке и Историјског музеја Србије. Аутор поставке Петар Поп Лазић музејски саветник, сарадници, мр Жељка Шкорић, Андреј Вујновић, виши кустос, Саво Андрић, музјски саветник и Владимир Мереник, кустос.

"Пећ и Метохија кроз векове". На изложби је дат преглед историјских, политичких, војних, економских и културних збивања на простору Пећи и Метохије од најстаријих времена, па затим од средњег века до краја Другог светског рата са посебним делом меморијалне поставке о Миладину Поповићу.

За изложбу је штампан каталог. Аутори: Павле Стојковић и Милић Петровић са сарадницима Регионалног музеја из Пећи и спољним сарадницима.

– Матића кућа у Вранићу – ради се на одабиру и конзервацији предмета за сталну поставку – аутор мр Жељка Шкорић.

Студијско-ишмајске изложбе:

– "Династија Обреновић из заоставштине" – На изложби је приказана материјална, писана и друга заоставштина владара из династије и уже и шире породице Обреновић. Изложба је приказана у Народном музеју у Београду и због великог интересовања јавности њено трајање је три пута

продужавано. Изложбу је видело преко 50.000 посетилаца. За све време трајања изложба је била присутна у средствима информисања и од многих посетилаца оцењена као културни догађај године. Аутор изложбе је Љиљана Станојевић, музејски саветник са сарадницима.

– "Откупи и поклони Историјског музеја Србије" – С обзиром на изузетно значајан откуп велике збирке оружја, портрет краља Петра I, портрет Николе Пашића и много других значајних предмета, направљена је изложба у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру. Аутор изложбе Павле Стојковић, музејски саветник.

– "Крај Династије Обреновић – костими и накит" – Изложба је отворена у Конаку кнеза Милоша уз промоцију књиге "Моја сестра краљица Драга" у сарадњи са Радио телевизијом Србије.

Истог дана на pročелу Конака откривен је грб Кнежевине Србије.

– "Разгледнице из збирке Историјског музеја Србије" – Изложба је отворена у холу Конака кнеза Милоша. Аутор је Вељко Ђурић, виши кустос.

– "У данима победе" – У сарадњи са Војним музејом и Музејом револуције народа и народности Југославије припремљена је ова изложба посвећена 50-годишњици завршетка Другог светског рата, односно завршним операцијама за ослобађање Југославије 1944. до 1945. године. Изложба је отворена у Дому војске Југославије у Београду. Један од аутора је Небојша Дамњановић, кустос.

– "Брана Мирковић – слике из логора" – Изложба је приказала стваралаштво овог сликара настало у логору Офлаг VI у Оснабрику од 1941. до 1943. године. Изложба је отворена у Конаку кнеза Милоша у Топчидеру, а пратио је пригодан каталог и плакат.

Аутор Тијана Јовановић-Чешка, кустос.

Посебан вид активности Музеја представљало је кретање изложби у Србији:

– "Солунски фронт 1916-1918. г." – Врњачка Бања, Крушевац, Александровац,

– "Србија 1914. г." – Александровац,

– "Синдикат и прослава 1. маја у Србији" – Младеновац,

– "У данима победе" – Нови Сад, Подгорица, Ниш, Приштина,

– "Оружје и опрема средњовековног ратника у Србији" – Лозница, Краљево,

– "Брана Мирковић – слике из логора" – Крагујевац.

У оквиру међународне сарадње вршена је размена и кореспонденције са европским музејским центрима у вези са израдом термилошког речника историјских предмета и употребе компјутера у раду документације.

Борислав Шурдић, виши кустос је похађао и успешно завршио специјалистички курс "Музејске комуникације" у УНЕСКО-вој летњој школи у Брну. Такође је учествовао као представник и заступник ЈНК ИКОМ-а у Ставангеру (Норвешка) на 17. Генералној конференцији и 18. Скупштини ИКОМ-а којом приликом је југословенска национална асоцијација враћена у ИКОМ.

Издавачка делатност

У току 1996. године припремљене су и штампане следеће публикације:

- Репрезентативни каталог, родослов и плакат изложбе "Династија Обреновића – из заоставштине", затим каталози и плакати изложби "Брана Мирковић – слике из логора", и "У данима победе";
- Зборник Музеја бр. 28, за 1994. годину;
- Књига докумената о Рашкој области 1890-1899. године (припрема за штампу);
- Поглед – информативни билтен Музеја.

Започет је рад на припреми за штампу:

- Необјављених рукописа Р. А. Рајса,
- Фототипског издања листа "Враголан" 1871-1874.

Радници Музеја учествовали су на научним и стручним скуповима у организацији Одбора за обележавање јубилеја, Музеја Историјског института САНУ и других институција са темама:

- О оставштини Обреновића, (Б. Митровић)
- Политичка и војна конвенција Србије и Црне Горе за ослобођење и уједињење из 1876. године, (М. Петровић)
- Од Првог српског устанка до Мојковачке битке 1916. године, фељтон објављен у новинама, (М. Петровић)
- Плеваљска бригада, односно дивизија, у борби за ослобођење и уједињење од 1912. до 1918. године, (М. Петровић)
- "Цариградски гласник", први лист на српском језику за српске земље под турском управом, (М. Петровић)
- Историјски извори о Пријепољу и средњем Полимљу крајем XIX и почетком XX века, (М. Петровић)
- Кратак историјски преглед Рашке области, (М. Петровић)
- Неке могућности привредног развоја Рашке области, (М. Петровић)
- Стакло у збиркама Историјског музеја Србије. (А. Вујиновић)

У оквиру *културно просветне* делатности организоване су следеће акције.

Организована су два јавна предавања:

- "Корнелије Станковић и музички живот у Србији XIX века", предавач мр Саво Андрић;
- "Грбови на јавним здањима у Србији XIX века", предавач др Марко Поповић, научни сарадник Археолошког института.

Поводом првог предавања организован је и концерт ученика средње музичке школе "Станковић".

Одржане су две промоције: књига "Моја сестра Драга Машин", аутора Ане Луњевице (издавач предузеће "Гоша штампарија") и златника са ликом кнеза Милоша, производ "Златаре Мајданпек".

У организацији ЈНК ИКОМ-а, у Топчидеру је обележен Међународни дан музеја.

ИМС је био саорганизатор стручног семинара "Менаџмент у музејима".

У Конаку и у просторијама Музеја у Немањиној је обављено снимање ТВ емисије "О дворовима" која је приказала одећу, личне предмете, инсигније и друге експонате везане за династију Обреновића и Карађорђевића.

О Црквеној ризници у Вранићу, односно сталној поставци у парохијском дому снимљено је и емитовано неколико сторија за културно-образовни програм РТС – емисија "Нешто више".

У Конаку је одржано предавање о хералдици – предавач арх. Драгомир Ацовић и еколошки час у организацији градског зеленила.

У сарадњи са РТС, припремљене су и снимљене полчасовне емисије трајне вредности за културно-образовни програм о следећим збиркама: археолошка, Петар Поп-Лазић; нумизматичка, Ж. Шкорић; етнографска, Т. Јовановић-Чешка; ликовна, А. Вујиновић; збирка примењене уметности, Ђ. Митровић; збирка фотографија, В. Мереник и збирка печата. Поред ових емисија снимљене су и разне сторије о појединим предметима из збирки, затим бројне сторије о већ поменутој изложби "Династија Обреновић", о уједињењу Србије и Црне Горе 1918. године и другим активностима Музеја.

Све ове напред наведене активности утицале су на повратак публике и стварању језгра сталне публике Милошевог конака, као и на повећање интересовања јавних медија за рад Музеја.

Током године припремљено је више информација и прилога за штампу и телевизију о акцијама Музеја, као и о проблему смештаја и заштите културних добара у збиркама и фондовима Историјског музеја Србије.

За потребе *библиотеке* Музеја откупљиване су књиге од значаја за рад Музеја, размењивана издања и периодика са другим институцијама у земљи и нешто мало са иностранством. Откупом појединачних издања и периодике попуњаване су празнине у библиотечком фонду. Овом приликом желимо да истакнемо да смо, предусретљивошћу појединих издавача, дошли до одређених наслова, које нисмо били у могућности да набавимо путем откупа.

У овом периоду одржано је пет седница Управног и Надзорног одбора, на којима је расправљано о раду и активностима Музеја, о проблему смештаја, доношењу правилника. О унутрашњој организацији и систематизацији радних места, издавачких делатности Музеја.

На плану стручног оспособљавања кадрова три радника су након положеног стручног испита стекла звање кустоса, један звање препаратора и три звање музејског саветника.

Финансијска средства за рад Музеја омогућило је Министарство културе. Помоћ су нам пружиле и друге институције: Народна банка Србије, Завод за израду новчаница и кованог новца и Графичка школа на Новом Београду на штампању каталога изложби, Осигурање и реосигурање Нови Сад – Филијала Београд у вези осигурања, РТС на медијској промоцији активности, Уметничка ливница "Браћа Јеремић", ПП

"Топако", Књиговезница Паштрмац, Самостална радња "Корен" и други, Савезна управа царина, код набавке возила, Министарство за науку и технологију у суфинансирању неких издања. Музеју су помогли у раду и бројни стални и повремени сарадници, колекционари и други појединци, без којих Музеј не би могао тако успешно да обавља поверене послове.

И поред великог залагања Музеја протеклих година у вези решавања проблема смештаја, знатнијих резултата није било. Очекујемо да ће се у периоду који предстоји решавању овога питања прићи са више респекта према културном благу које овај Музеј поседује и да ће трајно решити деценијски проблем свога смештаја.

Општи, правни, кадровски, финансијско-материјални и технички послови обављани су у складу са законским прописима, устаљеној пракси и могућностима Музеја.